

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการด้านการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาขมิ้น อำเภอโพธาราม จังหวัดนครพนมในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
6. องค์การบริหารส่วนตำบลนาขมิ้น อำเภอโพธาราม จังหวัดนครพนม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1. ความหมายของความคิดเห็น

นักวิชาการได้กำหนดความหมายของความคิดเห็นไว้ ดังนี้
ธิดิมา โรจนวัชรภินาล (2543 : 11) กล่าวว่าไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ หรือความคิดเห็นเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้รับ

โคเลสนิค (Kolesnik. 1970 : 7 ; อ้างถึงใน ชัยขงค์ ภูเนตร์. 2543 : 21) กล่าวว่าไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่า (Evaluation judgment) หรือทัศนะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

พิทยา นาผล (2544 : 8) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจและความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ

เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งด้วยคำพูด หรือการเขียนโดยมีอารมณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเน้นพื้นฐานของการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจได้รับการยอมรับหรือการปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา

เวปสเตอร์ (Webstr. 1968 : 11 ; อ้างถึงใน อภิชิต สุทธิวิทยาพิพัฒน์. 2544 : 17) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นเป็นความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความรู้สึกอันแท้จริงหรือความแน่นอน แต่ตั้งอยู่ที่จิตใจ การลงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลจะเป็นไปตามที่บุคคลนั้นเป็นจริง หรือตรงตามที่คิดไว้

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจ และการแสดงออก ในด้านความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ที่นำไปสู่การคาดคะเนหรือการแปลผลเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง อาจมีแนวโน้มที่จะมีความเห็นทั้งทางบวกและทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามความคิดเห็นอาจจะผิดพลาดได้หากไม่มีมูลความจริง

2. ความสำคัญของความคิดเห็น

นักวิชาการได้ให้ความสำคัญของความคิดเห็นไว้ ดังนี้

พลกฤต พุ่มแก้ว (2546 : 18) กล่าวถึงความสำคัญของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นมีความสำคัญต่อการวางแผนนโยบายต่างๆ เพราะจะทำให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยโครงการพัฒนาใดๆ ก็ตามถ้าจะทำให้สำเร็จและบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงแล้วก็ควรจะต้องได้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนต่อโครงการจึงจะเกิดผลดี คือ จะช่วยให้โครงการนั้นสอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น อันเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ใช้ประเมินค่าโครงการ และจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกในการมีส่วนร่วม ทำให้ไม่เกิดการต่อต้าน ถ้าสาธารณชนมีส่วนร่วมหรือมีสิทธิแสดงความคิดเห็นในโครงการใดๆ ที่จะพัฒนาประเทศนั้น ก็จะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในการเป็นเจ้าของ เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือรักษาไว้ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งการฝึกหัดการทำงานด้วย

อริศรา อรรถศาสตร์ (2551 : 9-10) กล่าวถึงความสำคัญของความคิดเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่างๆ เพราะถ้าจะทำให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริงแล้วควรได้รับความร่วมมือจากประชาชน การเผยแพร่โครงการ และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการจะเกิดผลดี จะช่วยให้โครงการนั้นสอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง อันเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ประเมินค่าโครงการ และทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกในการเข้ามามีส่วนร่วมทำให้ไม่เกิดการต่อต้าน เนื่องจาก

สาธารณชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความคิดเห็นของบุคคลสามารถวัดได้หลายวิธี ซึ่งวิธีที่ใช้กันทั่วไป คือ การใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ และวิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะอธิบายความคิดเห็น คือ การแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะใดและจะทำได้ตามความคิดเห็นนั้นได้

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นในการทำงานนั้นถือว่ามีผลสำคัญต่อการทำงาน เพราะในการทำงานมีบุคคลต่างๆ ที่อาจมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ซึ่งการแสดงความคิดเห็นของแต่ละคนออกมานั้นจะทำให้ได้แนวคิดหลายๆ อย่างที่จะนำไปใช้ในการดำเนินงานของหน่วยงานและเมื่อทุกคนได้แสดงความคิดเห็นที่ตรงกันจะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดี และโดยทั่วไปแล้วความคิดเห็นอาจมีได้ในหลายลักษณะทั้งในด้านบวกและในด้านลบ บางครั้งอาจขึ้นกับความรู้สึกของผู้ที่ให้ความคิดเห็น ความคิดเห็นที่มีนั้นอาจเกิดจากประสบการณ์เดิมที่มีการสะสมมา ผ่านการวิเคราะห์และประมวลออกมาเป็นความคิดเห็น

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันตามปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับมา จนมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของความคิดเห็นในสิ่งนั้นๆ ซึ่งปัจจัยพื้นฐานดังกล่าวมีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายไว้ ดังนี้

3.1 ปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งอาจทำให้บุคคลแต่ละแสดงความคิดเห็นที่อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไป คือ (เด่นดวง สุบุตรดี, 2550 : 66-67)

1.3.1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

- 1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ อวัยวะเพศ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่างๆ คุณภาพสมอง
- 2) ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้ในเรื่องต่างๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล
- 3) ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่างๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้กลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว
- 4) ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

1.3.2 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่

- 1) สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับรู้ข่าวสาร ข้อมูลของแต่ละบุคคล
- 2) กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่
- 3) ข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ หรือสิ่งต่างๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่บุคคลได้รับแตกต่างกันจะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นมี ดังนี้ (สวัสดี เปี่ยมมนัส. 2544 : 16)

3.2.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and Physiology Factors)

มีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคลซึ่งจะมีผลต่อการศึกษาเจตคติหรือความคิดเห็นของบุคคลนั้นๆ ได้ปัจจัยด้านร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย หรือผลกระทบจากการใช้สารเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษ์นิยมมักเป็นผู้สูงอายุ

3.2.2 ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct Personal Experience) คือ

บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือได้พบเห็นต่อสิ่งต่างๆ โดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่มารดาป้อนน้ำส้มกั้นให้ทานเขาจะรู้สึกชอบเนื่องจากน้ำส้มหวานเย็น ทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำส้มที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์โดยตรงที่เขาได้รับ

3.2.3 อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อได้รับเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตนเป็นเด็กเล็กๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัวและจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

3.2.4 เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Determinants of Attitude)

เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มดังนั้นความคิดเห็นและเจตคติต่างๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามไปตามกลุ่มได้

3.2.5 สื่อมวลชน (Mass Media) สื่อต่างๆ ที่บุคคลได้รับ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นมีความรู้สึกต่างๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นมีปัจจัยมาจากหลายๆ ด้าน ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นนั้น มีทั้งจากประสบการณ์โดยตรงของบุคคลที่ได้พบเจอมา หรือจากความคิดเห็นส่วนตัวของบุคคลรวมถึงมาจากความรู้ของแต่ละบุคคล จากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ก็มีอิทธิพลส่งผลให้บุคคลได้แสดงออกเป็นความคิดเห็น โดยจะแสดงออกในรูปแบบของความคิดเห็นของตนเองให้บุคคลอื่นได้รับรู้ว่าตนมีความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อเรื่องนั้นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ

1. ความหมายของการบริการ

การบริการ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Service” ได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริการไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ศิริพร ดันติพลูวินัย (2538 : 12) ได้ให้ความหมายว่า การบริการคืองานที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความพึงพอใจ สะดวกสบาย การบริการที่ดีคือการทำให้ลูกค้าพอใจ ซึ่งลูกค้าทุกคนมีความต้องการและคาดหวัง

วีระพงษ์ เกลิมจิระรัตน์ (2543 : 6-7) ได้ให้ความหมายว่า การบริการคือกระบวนการหรือกระบวนการกิจกรรมในการส่งมอบบริการจากผู้ให้บริการไปยังผู้รับบริการหรือผู้ใช้บริการ โดยบริการเป็นสิ่งที่จับสัมผัสและต้องได้ยาก เป็นสิ่งที่เสื่อมสูญหายไปได้ง่าย การบริการจะทำได้ทำขึ้นโดยผู้ให้บริการส่งมอบผู้รับบริการเพื่อบริการนั้นๆ โดยทันทีหรือในเวลาเกือบจะทันทีทันใดที่มีบริการนั้นและมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านบริการหรือชนะใจลูกค้า ความเข้าใจถึงสิ่งที่ลูกค้าหวังและตอบสนองลูกค้าด้วยบริการเป็นเลิศ โดยเสนอสิ่งที่เหนือกว่าความคาดหวังของลูกค้า รวมถึงความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาให้ลูกค้าภายในเวลาที่เหมาะสม

คณิศ เทียนพุด (2543 : 10) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การบริการคือกระบวนการมุ่งสู่ความเป็นเลิศที่จะชนะใจลูกค้า เข้าใจถึงที่ลูกค้าคาดหวังและตอบสนองลูกค้าโดยเสนอสิ่งที่เหนือกว่าความคาดหวังของลูกค้า รวมถึงความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาให้ลูกค้าได้ภายในเวลาที่เหมาะสม

จากความหมายของการบริการที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การบริการ หมายถึง การปฏิบัติรับใช้และอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นหลัก

2. องค์ประกอบของการบริการ

วิฑูรย์ สิมะ โชคดี (2541 : 259) ได้ให้ความเห็นว่า การบริการต้องประกอบด้วย คุณลักษณะ 3 ประการ คือ

2.1 คุณภาพของทรัพยากร ต้องเลือกสรรแล้วว่าสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และมีคุณภาพดี ซึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพของทรัพยากร ได้แก่สถานที่ ความเสมอภาคในการตอบสนองความต้องการให้แก่ผู้รับบริการ ความปลอดภัยของผู้รับบริการ

2.2 คุณภาพของบุคลากรผู้ให้บริการ ผู้ให้บริการต้องมีความรอบรู้ในงานบริการนั้นเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้น มีความเข้าอกเข้าใจผู้รับบริการ มีมนุษยสัมพันธ์

2.3 การสื่อสาร เช่น การสื่อสารระหว่างผู้ใช้บริการ การใช้ภาษา สัญลักษณ์ ต้องสามารถสื่อความหมายให้เข้าใจกันได้เป็นอย่างดี การสื่อสารที่สามารถสร้างความประทับใจในแรกพบย่อมเป็นจุดดึงดูดให้ผู้รับบริการสนใจในบริการนั้นๆ ได้

3. แนวทางในการให้บริการ

3.1 ตามกรอบอำนาจหน้าที่ ต้องให้บริการตามที่กำหนดไว้ในอำนาจหน้าที่อย่างครบถ้วน

3.2 ตามกรอบของกิจกรรม/ภารกิจ จะต้องจัดกลุ่มกิจกรรม แยกแยะงาน/ภารกิจ และให้บริการตามภารกิจที่กำหนดไว้

3.3 ตามพื้นที่ คือการกำหนดพื้นที่ภายใต้การดูแลว่าสามารถให้บริการในพื้นที่ใดบ้างและพื้นที่ต่างๆ เหล่านั้นจะมารับบริการได้อย่างไร

4. รูปแบบและวิธีการให้บริการ

เพื่อนำไปสู่การเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีจริยธรรมดีงามมีอย่างน้อย 7 ประการ คือ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2548 : 47 - 48)

4.1 การนำหลักธรรมมาใช้ในการให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละอดทน มีความเป็นธรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจสุภาพมีเมตตาธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ

4.2 การมีจิตสำนึกที่ดียิ่งในการให้บริการ เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนต้องมีจิตสำนึกในการให้บริการในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการและประชาชน โดยส่วนรวม กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้อาสาหรือสมัครใจเข้ามาปฏิบัติราชการเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน จึงจำเป็นต้องมีจิตสำนึกที่ดียิ่งในการอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนถ้าหากเจ้าหน้าที่ของรัฐทำได้ก็เชื่อว่าจะช่วยสร้างความเจริญและยกมาตรฐานของประเทศให้สูงขึ้น

4.3 การวางตัวให้เหมาะสม เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรทะเลาะทแยงหน้าอกจะมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างหรูหราโอ้อ่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือกินอยู่อย่างดีเกินความพอดีแต่ควรปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมปรับตัวในลักษณะที่กินอยู่แต่พอดี รู้จักใช้จ่ายแต่พอดี รู้จักประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย

4.4 การไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งไปแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ของรัฐคนใดในเวลาเดียวกัน ต้องไม่ยอมให้คู่สมรส ญาติสนิท บุคคลในครอบครัว หรือผู้ใกล้ชิดก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนหรือผู้อื่น ไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนเองโดยมิชอบรวมถึงการ ไม่เรียกร้องผลประโยชน์ในทางมิชอบ ซึ่งครอบคลุมถึงการไม่เรียกร้องของขวัญของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ต่างๆ อันจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน

4.5 การพบปะเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งเอาใจใส่ทุกข์สุขและรับฟังเรื่องราว ร้องทุกข์ของประชาชนและรับหาทางช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

4.6 การไม่ใช้และไม่บิดเบือนข้อมูลข่าวสารของราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรปฏิบัติงานในลักษณะนี้เพื่อให้ผู้อื่นหรือประชาชนเข้าใจผิดโดยมุ่งหวังผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

4.7 การแสดงความรับผิดชอบในการบริหารงานผิดพลาด เจ้าหน้าที่ของรัฐควรแสดงความรับผิดชอบตามควรแก่กรณี เช่น ลาออกจากตำแหน่งเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือผิดพลาดอย่างร้ายแรง

5. เป้าหมายในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

5.1 สร้างระบบการบริหารและบริการที่รวดเร็ว เสมอภาค เป็นธรรมและพอใจแก่ประชาชนให้มากที่สุด

5.2 ยกระดับชีวิตของประชาชนให้มีโอกาสและมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น มีระเบียบวินัยและตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม

5.3 ส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐให้มีความสามารถในการแข่งขันในระหว่างประเทศและเป็นผู้นำทั้งในด้านการส่งเสริมสันติภาพ สิทธิมนุษยชน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนความร่วมมือกับประชาคมโลก

5.4 ให้ประชาชนได้รับบริการที่ดี รวดเร็ว โปร่งใส และมีตามมาตรฐานที่กำหนด

แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน

แนวคิดการให้บริการประชาชนเป็นแนวคิดที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ ให้บริการประชาชน อำนวยความสะดวกหรือปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน เป็นลักษณะ การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจนแล้วเสร็จ ตามคำขอที่ประชาชน ยื่นตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือสัญญาที่หน่วยงานของรัฐทำกับประชาชน เพื่อให้ หน่วยงานของรัฐกระทำการอันมีผลในทางราชการ ไม่ว่าในทางที่สมประโยชน์แก่ผู้ยื่นขอ หรือ ไม่ เช่น การอนุญาตการอนุมัติ การให้ความเห็นชอบ การรับรอง การรับจดทะเบียน การรับแจ้ง การยกเว้น การผ่อนผันการขยายระยะเวลา การทำเอกสารที่ประชาชนจะต้องมี การให้สัมปทาน การตรวจสอบ การควบคุม การวิเคราะห์ การตรวจรับงานหรือสิ่งของ การชำระหนี้ การให้คำวินิจฉัย รวมถึงการดำเนินการที่ไม่จำเป็นต้องมีคำขอ เช่น การให้บริการ ที่มีลักษณะเป็นการให้บริการสาธารณะ การสงเคราะห์ การให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชน ด้วย ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐต้องออกระเบียบเพื่อกำหนดให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของตน ให้บริการประชาชนหรือการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนในลักษณะที่สะดวก รวดเร็ว แน่นนอน และชัดเจนแก่ประชาชนผู้ขอรับบริการ ที่สำคัญคือหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต้อง พึงระลึกว่า มีหน้าที่ให้บริการประชาชนและประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับบริการที่ดีจากเจ้าหน้าที่ ของรัฐ โดยสิทธิของประชาชนที่จะได้รับบริการที่ดีจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมี ดังนี้ ประชาชนมี สิทธิที่จะได้รับทราบจากหน่วยงานของรัฐทุกแห่งว่า การให้บริการในแต่ละเรื่องมีขั้นตอน การดำเนินการอย่างไร ใช้เวลาดำเนินการเท่าไร ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานใดบ้าง และหาก ต้องเสียค่าธรรมเนียมประชาชนต้องเสียจำนวนเท่าไร กรณีที่ประชาชนไม่ได้รับบริการตาม ระยะเวลาที่กำหนด ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับทราบถึงเหตุผลและการแจ้งขยายระยะเวลา ดำเนินการจากหน่วยงานของรัฐนั้น ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งหนังสือ โดยระบุเหตุผลที่

ชัดเจนกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่อาจดำเนินการตามคำขอได้ และประชาชนมีสิทธิร้องเรียนกรณีที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้บริการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2532 โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2532 รวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ (ปปร.) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและให้การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้แสดงแนวความคิดการให้บริการประชาชนว่า รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน (มาตรา 75 วรรคหนึ่ง) โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม อำนาจความสะดวกและให้บริการประชาชน (มาตรา 70) จะเห็นได้ว่า หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่ให้บริการประชาชนซึ่งมีขอบเขตกว้างมาก ครอบคลุมการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย การจัดระบบงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2548 : 48-49)

บรรจง กาญจนาคุต (2523 : 80-81) กล่าวว่า การให้บริการประชาชนคือการที่องค์การราชการได้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือเกื้อกูลให้กับคนในสังคมหรือเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน

กล่าวโดยสรุป การบริการประชาชน หมายถึง การที่หน่วยงานราชการได้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือเกื้อกูลคนในสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด

1. หลักการให้บริการประชาชน

การให้บริการประชาชนมีเป้าหมายที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจในการบริการและความเท่าเทียมจากการมารับบริการเป็นสำคัญ โดย มิลเล็ท (Millet. ; อ้างถึงใน สุจิต จันทรประทีน. 2535 : 13) ได้กล่าวถึงหลักการให้บริหารว่าควรพิจารณาใน 5 ประการ คือ การให้บริการอย่างเท่าเทียมกันการให้บริการ

อย่างรวดเร็วทันต่อเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า

1.1 หลักการให้บริการให้พิจารณาหลักการ ดังนี้ (กุลธนะ ธนาพงศธร. 2530 : 303-304)

1.1.1 หลักความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ กล่าวคือ ประโยชน์และบริการที่องค์การให้มันจะต้องตอบสนองความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ มิใช่เป็นการจัดให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ

1.1.2 หลักความสม่ำเสมอ กล่าวคือ การให้บริการนั้นๆ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ไม่ใช่ทำๆ หยุดๆ ตามความพอใจของผู้ปฏิบัติงาน

1.1.3 หลักความเสมอภาค บริการที่จัดนั้นจะต้องจัดให้ผู้มาใช้บริการทุกคนทั่วหน้าและเท่าเทียมกัน ไม่มีการใช้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหรือกลุ่มใด ในลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มคนอื่นๆ

1.1.4 หลักความประหยัด ค่าใช้จ่ายในการบริการจะต้องไม่มากเกินไปกว่าผลที่จะได้รับ

1.1.5 หลักความสะดวก บริการที่จะจัดให้แก่ผู้รับบริการจะต้องเป็นไปในลักษณะปฏิบัติได้ง่าย สะดวกสบาย สั้นเบรื่องทรัพยากรไม่มาก ทั้งยังไม่เป็นการสร้างสภาวะยุ่งยากใจให้แก่ผู้รับบริการ

1.2 หลักพื้นฐานการให้บริการของรัฐมี 3 ประการ คือ (ศุภจิต จันทระประทีน. 2535 : 15)

1.2.1 การติดต่อเฉพาะงาน เป็นหลักการที่ต้องการให้บทบาทของประชาชนและเจ้าหน้าที่อยู่ในวงจำกัด เพื่อครอบคลุมให้เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์และทำได้ง่าย

1.2.2 การปฏิบัติโดยเสมอภาคเท่าเทียม การที่เจ้าหน้าที่ให้บริการตามระเบียบกฎเกณฑ์ตามลำดับก่อนหลังไม่เลือกปฏิบัติ

1.2.3 การวางตนเป็นกลาง หมายถึง การให้บริการโดยไม่มีอารมณ์ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้องให้บริการโดยไม่คำนึงถึงความเป็นญาติ เพื่อนหรือคนรู้จัก

2. การให้บริการประชาชนของรัฐ

การให้บริการประชาชน หรือภาษาอังกฤษใช้คำว่า Public Service Delivery (พงษ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์และคณะ. 2550 : 361-366,368-369) หมายถึง การที่องค์กรของรัฐได้กระจายสินค้าสาธารณะออกไปให้ประชาชนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเอื้ออำนวย

ประโยชน์สุขแก่ประชาชนให้มากที่สุด โดยเจ้าหน้าที่ของราชการให้บริการประชาชนเป็นการบริหารอย่างเป็นระบบ เมื่อประชาชนมาติดต่อขอรับบริการขององค์กรภาครัฐถ้ามีการจัดระบบบริหารที่ดี ก็จะทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ ประชาชนที่มาขอรับบริการได้รับความสะดวก ประชาชนที่มาติดต่อสามารถดำเนินการได้ครบถ้วน มีอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินการอย่างถูกต้องครบถ้วน

นิตยา พงษ์พานิช (2536 : 14) กล่าวว่า การให้บริการประชาชนถือเป็นการรับใช้ประชาชนอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือแก่ผู้พลประชาชน ซึ่งการให้บริการประชาชนถือเป็นหน้าที่ของข้าราชการทุกคนที่จะต้องบริการให้ประชาชนได้รับความพอใจมากที่สุด ทั้งนี้ การให้บริการโดยรัฐบาลแก่ประชาชนเป็นการบริการในลักษณะที่เรียกว่า การบริการสาธารณะ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมหรือกิจการที่อยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดขึ้น เพื่อสนองความต้องการของประชาชนจะต้องสามารถสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด

บรรจง กาญจนาคุล (2523 : 80-81) กล่าวว่า การให้บริการประชาชนคือการที่องค์การราชการได้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือแก่ผู้พลให้กับคนในสังคมหรือเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน

3. คุณภาพการให้บริการของภาครัฐที่พึงให้แก่ประชาชน

3.1 การให้บริการของภาครัฐที่รู้จักกันในคำว่า บริการสาธารณะนั้น จะแตกต่างกันกับการให้บริการของภาคเอกชนทั้งนี้เนื่องจากภาครัฐมีเป้าหมายการให้บริการประชาชนอยู่ที่ประชาชนได้รับบริการอย่างดีที่สุด สม่าเสมอและเสมอภาค โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ แต่เป้าหมายของการให้บริการภาคเอกชนกลับอยู่ที่ผลประโยชน์ ที่องค์กรจะได้รับหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการมุ่งหากำไรจากการให้บริการดังนั้นคุณภาพการให้บริการภาครัฐจะต้องพิจารณาว่าความรู้สึกพึงพอใจของประชาชนเป็นหลัก กล่าวคือ เมื่อประชาชนได้รับบริการที่ดีมีมาตรฐานและเสมอภาคแล้วประชาชนย่อมมีความรู้สึกตอบสนองต่อการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปของการให้การสนับสนุนกิจการของรัฐ การให้ความช่วยเหลือ การปฏิบัติตามคำแนะนำ เป็นต้นประสิทธิผลขององค์การภาครัฐมักคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ รวมทั้งความสามารถในการตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงการประเมินคุณภาพขององค์การภาครัฐว่าหน่วยงานนั้นประสบความสำเร็จในการจัดการงานเพียงใดต้องพิจารณา 2 ด้าน ดังนี้ (ปิยะ อุทาโย. 2539 : 12)

3.1.1 การประเมินประสิทธิผลในแง่ของการบรรลุเป้าหมาย คือการวัดประสิทธิผลขององค์การที่บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจจะพิจารณาจากตัวเลขหรือสถิติ เช่น อัตราการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจ โดยในส่วนของงานป้องกันก็เป็น การควบคุมอัตราการเกิดของคดีอาญา ไม่ให้เกินกว่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ส่วนใน การปราบปราม คือ การเพิ่มผลการจับกุมผู้กระทำความผิดให้ได้จำนวนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดประการหนึ่งในการวัดความสำเร็จของตำรวจ เป็นต้น

3.1.2 การประเมินประสิทธิผลในแง่ความพึงพอใจของผู้รับบริการ คือ การประเมินจากความรู้สึกพึงพอใจของประชาชนที่ได้รับการบริการจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ การให้บริการสาธารณะสามารถสนองต่อความต้องการหรือข้อเรียกร้องของประชาชนได้หรือไม่ มีความเสมอภาคในการให้บริการหรือไม่ ถึงแม้ว่าตำรวจจะสามารถปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมให้บรรลุเป้าหมายของกระทรวงมหาดไทยได้ แต่นั่นมิอาจกล่าวสรุปได้ว่าประชาชนจะมีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน เช่นบางคดีที่เกิดขึ้น แต่ผู้เสียหายไม่ได้มาแจ้งความร้องทุกข์ต่อตำรวจ อาจเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ก็ทำให้สถิติตัวเลขการเกิดคดีอาญาน้อยกว่าความเป็นจริง เป็นต้น

3.2 การให้บริการสาธารณะ คือการสร้าง ความพึงพอใจในการให้บริการแก่ประชาชน เป้าหมายนี้เป็นค่านิยมแรกของผู้ปฏิบัติงานจะต้องยึดถือไว้เสมอ พร้อมกับต้องยึดถือหลักการของการให้บริการสาธารณะอีก 6 ประการ ได้แก่ ความเสมอภาค ความตรงเวลา ความเพียงพอ ความต่อเนื่อง และความก้าวหน้า กล่าวคือ (ประยูร กาญจนกุล (2535 : 110)

3.2.1 การให้บริการอย่างเสมอภาค หมายถึง ความยุติธรรมในการบริหารงานภาครัฐที่มีฐานคติที่ว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นประชาชนทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในแง่ของกฎหมายไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ประชาชนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน

3.2.2 การให้บริการที่ตรงเวลา หมายถึง ในการบริการจะต้องมองว่าการให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐจะถือว่าไม่มีประสิทธิผลเลยถ้าไม่มีการตรงเวลาที่จะสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่ประชาชน

3.2.3 การให้บริการอย่างเพียงพอ หมายถึง การให้บริการสาธารณะจะต้องมีลักษณะมีจำนวนการให้บริการสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม

3.2.4 การให้บริการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอโดยยึดประโยชน์ของสาธารณะชนเป็นหลัก ไม่ใช่ยึดตามความพอใจของหน่วยงานที่จะให้บริการว่าจะให้หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

3.2.5 การให้บริการต้องมีความรวดเร็ว หมายถึง การให้บริการที่มีความรวดเร็วถือว่าเป็นคุณภาพของการให้บริการสมัยใหม่คือ ต้องมีความตรงต่อเวลา มีการลดขั้นตอนการให้บริการแต่มีการครอบคลุม และช่วงเวลาที่ให้บริการต้องมีความเหมาะสม

3.2.6 การให้บริการมีสถานที่ที่เหมาะสม หมายถึงการจัดสถานที่ให้มีความสะอาดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีสถานที่อำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่มาใช้บริการ เช่น ห้องน้ำ มีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอและมีที่นั่งรอคอยสำหรับผู้เข้ามาใช้บริการ

4. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

มิลเลท (Millet. 1954 : 144 อ้างถึงในทิพย์อักษร จันทรศิริ. 2546 : 18) อธิบายถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ผู้ศึกษานำมาสรุปไว้ 5 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable Service) หมายถึง สภาพในการให้บริการในลักษณะดังนี้ ความตรงไปตรงมาของการให้บริการ ความเท่าเทียมกันของการให้บริการ ลำดับขั้นตอนของการให้บริการก่อน - หลัง ความเสมอภาคกับผู้รับบริการของเจ้าหน้าที่ ความเป็นธรรมในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ระเบียบการปฏิบัติสำหรับการให้บริการ ค่าธรรมเนียมสำหรับการให้บริการ

4.2 ด้านการให้บริการที่ทันเวลา (Timely Service) หมายถึง สภาพการให้บริการในลักษณะดังนี้ ป้ายระยะเวลาการปฏิบัติงานแต่ละงาน ป้ายประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ระยะเวลาการให้บริการ ความรวดเร็วของขั้นตอนการให้บริการ ความสอดคล้องของระยะเวลาในการดำเนินงานที่ระบุกับงานบริการ ความรวดเร็วของการให้บริการ ความกระตือรือร้นของการให้บริการของเจ้าหน้าที่

4.3 ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) หมายถึง สภาพการให้บริการในลักษณะดังนี้ สถานที่จอดรถของผู้มารับบริการ ความเพียงพอของสถานที่ให้บริการ ที่นั่งรอรับบริการ เจ้าหน้าที่ให้บริการ ในแต่ละแผนกงานบริการ เอกสารการเผยแพร่ข้อมูลการบริการ รวมถึงแบบฟอร์มไว้บริการ

4.4 ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) หมายถึง สภาพการให้บริการในลักษณะดังนี้ ความต่อเนื่องของขั้นตอนการบริการ ความสมบูรณ์ของการให้บริการ

ภายในช่วงเวลาที่กำหนด การแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ ระบบการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การนัดหมายในกรณีบริการไม่แล้วเสร็จ

4.5 ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service) หมายถึง สภาพการให้บริการในลักษณะนี้ความใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ที่คอยให้บริการ การประชาสัมพันธ์การให้บริการ ข้อมูลการบริการที่ได้รับ ข้อมูลการให้บริการอินเทอร์เน็ต ความถูกต้องสำหรับการให้บริการ การแจ้งผลการให้บริการประชาชนทราบ การปรับปรุงการให้บริการ ความชัดเจนของแบบฟอร์มการให้บริการ

5. การปรับปรุงการบริการประชาชนของหน่วยงานของรัฐ

5.1 การปรับบทบาทภารกิจและขนาดของหน่วยงานของรัฐ

5.2 การปรับปรุงระบบการทำงาน

5.2.1 ปรับปรุงการทำงานให้ง่าย

5.2.2 การรื้อปรับระบบงานที่ซ้ำซ้อน ยุ่งยาก

5.2.3 กำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน ระยะเวลา เอกสารประกอบ

ค่าธรรมเนียมวิธีดำเนินการ ให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

5.2.4 ปรับปรุงการจัดบริการแบบเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว

5.3 ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงาน

5.3.1 จัดสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นสัดส่วน

5.3.2 จัดสถานที่จอดรถ

5.3.3 จัดสถานที่นั่งรอรับบริการ

5.3.4 จัดสถานที่ให้บริการให้มีความสะอาด

5.3.5 มีผังป้ายบอกห้องรับบริการ

5.3.6 มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ชี้แจง

5.3.7 จัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม

5.3.8 เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการแต่งกายสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยมีป้ายชื่อ

ผู้ให้บริการติดหน้าอกเสื้อ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี

1. ความหมายของภาษีอากร

ภาษีอากร หมายถึง รายได้หรือทรัพย์สินที่ได้มีการเคลื่อนย้ายจากภาคเอกชนไปสู่ภาค รัฐบาล และไม่ก่อให้เกิดภาระในการชำระคืนของรัฐบาล คำนิยามมีประเด็นที่พึงพิจารณา คือ

ภาษี หมายถึง รายได้หรือทรัพย์สินหมายความว่าภาษีอาจเป็นในรูปเงินตราหรือในรูปสินค้าและบริการก็ได้

ภาษี หมายถึง รายได้หรือทรัพย์สิน ที่ได้มีการเคลื่อนย้าย จากภาคเอกชนสู่ภาครัฐบาล หมายความว่า การเก็บภาษีเป็นการเคลื่อนย้ายรายได้หรือทรัพย์สินจากภาคเอกชนสู่ภาครัฐบาลในที่นี้พึงเข้าใจว่าการเก็บภาษีมิได้เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในสังคม การเก็บภาษีเป็นเพียงการเคลื่อนย้ายรายได้หรือทรัพย์สินจากความครอบครองของเอกชนไปสู่ความครอบครองของรัฐบาลเท่านั้น กล่าวคือ ในการเก็บภาษีนั้นสังคมมิได้มีสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น รายได้ของสังคมจึงมิได้เพิ่มขึ้น แม้รัฐบาลจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเก็บภาษีแต่เอกชนก็มีรายได้ลดลงเท่ากับรายได้ที่รัฐบาลเพิ่มขึ้น ดังนั้น สังคมทั้ง สังคมจึงมิได้มี รายได้หรือทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจากการเก็บภาษี ภาษีจึงเป็นเงิน โอน (Transfer Payment) ไม่ใช่รายได้

(Income) ของสังคมและการเก็บภาษีก็คือ การโอนอำนาจซื้อหรือทรัพย์สินจากภาคเอกชนสู่ภาครัฐบาล โดยที่ในการ โอนนั้นมีได้ก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้นในสังคม

การ โอนรายได้จากภาคเอกชนสู่ภาครัฐบาลนั้นไม่ก่อให้เกิดภาระในการชำระคืนแก่ภาครัฐบาล หมายความว่าไม่ใช่งานที่ตนเอง กล่าวคือ การกู้เงินนั้นเป็นการเคลื่อนย้ายรายได้หรือทรัพย์สินจากภาคเอกชนสู่ภาครัฐบาลเหมือนกัน แต่ก็ก่อให้เกิดภาระที่รัฐบาลจะต้องเคลื่อนย้ายรายได้หรือทรัพย์สินกลับคืนสู่ภาคเอกชนเมื่อตอนรัฐบาลชำระเงินคืนให้เอกชน แต่การเก็บภาษีนั้นรัฐบาลไม่มีข้อผูกพันในการชำระคืน

ปัญหาว่าการที่รัฐบาลประกอบกิจการที่ได้กำไรจะเป็นภาษีหรือไม่ เพราะตั้งรัฐบาลเองมิได้จัดตั้งขึ้นเพื่อมุ่งกำไรหรือหากำไร แต่การได้กำไรของรัฐบาลในส่วนที่เกินกว่าต้นทุนหรือผลตอบแทนต่อปัจจัยการผลิตก็เท่ากับรัฐบาลได้โอนรายได้หรือทรัพย์สินจากภาคเอกชนสู่ภาครัฐบาล การ โอน รายได้นี้ถือเป็นภาษีอย่างหนึ่ง เช่น กิจการโรงงานยาสูบหรือกองสลากกินแบ่งรัฐบาล รัฐบาลได้กำไรจากกิจการทั้งสองกำไร นี้ถือว่าเป็นภาษีรูปหนึ่ง สิ่งที่น่าคิดต่อไปก็คือ หากรัฐบาลดำเนินการขาดทุน เช่น กิจการขนส่งมวลชนจะถือเป็นอะไร

หากรัฐบาลได้นำเอาเงินภาษีมาช่วยเหลือกิจการขนส่งมวลชนก็ถือได้ว่าเป็นภาษีในเชิงลบ (Negative Income Tax) คือเป็นการคืนรายได้หรือเคลื่อนย้ายรายได้จากภาครัฐบาลไปสู่ภาคเอกชน หรือเป็นการอุดหนุน (Subsidy) นั้นเอง

สนชยา ทอจดี (2547 : 7) ให้ความหมายว่า ภาษี คือสิ่งทีรัฐบาลเก็บจากรายถูร และนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยมีได้มีสิ่งตอบแทน โดยตรงแก่ผู้เสียภาษี

ขจร สารพันธุ (2513 : 10 ; อ้างถึงใน สนชยา ทอจดี. 2547 : 7) ให้ความหมายว่า ภาษีอากร คือ เงิน หรือสิ่งของทีรัฐบาลบังคับเก็บจากประชาชน เพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการอันเป็นหน้าที่ของรัฐบาล

ระบบภาษีทีดีนั้นจะต้องได้รับการร่วมมือในการเสียภาษีด้วยดีจาก ประชาชน กล่าวคือ ประชาชนทีมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่รัฐนั้นจะยินยอมเสียภาษีให้แก่รัฐด้วยดีโดยไม่พยายามหลบเลี่ยงหรือหนีภาษี ทั้งนี้ เพราะว่าการทีประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษี จะทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้มากและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อย ในกรณีตรงข้ามถ้าหากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษีแก่รัฐแล้ว จะทำให้รัฐบาลประสบกับความยุ่งยากในการจัดเก็บภาษีมาก ซึ่งจะทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสูงและจะเก็บภาษีได้น้อย ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย

2. ปัจจัยในการเสียภาษี

ปัญหาสำคัญทีสุดในการจัดเก็บภาษี คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือหรือยินยอมเสียภาษีให้แก่รัฐด้วยความสมัครใจ การทีประชาชนจะยินยอมเสียภาษีให้แก่รัฐด้วยความสมัครใจหรือมีจิตสำนึกในการเสียภาษีมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ มากมาย ดังต่อไปนี้

2.1 ขึ้นอยู่กับการเห็นความสำคัญของการเสียภาษี ถ้าหากประชาชนผู้ทีมีหน้าที่เสียภาษีนั้นได้เห็นถึงประโยชน์หรือความสำคัญของการเสียภาษีแล้ว ความยินยอมหรือการให้ความร่วมมือในการเสียภาษีแก่รัฐก็จะมีมาก แต่ในกรณีตรงกันข้ามถ้าหากประชาชนมองไม่เห็นถึงประโยชน์ของภาษีทีตนเสียไปแล้ว ความยินยอมเสียภาษีของประชาชนก็จะต่ำ ตัวอย่างเช่น ถ้าประชาชนมองเห็นว่าเงินภาษีอากรทีตนเสีย ไปนั้น ได้ถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และตนก็เป็นผู้ทีรับประโยชน์นั้นด้วยความยินยอม ทีจะเสียภาษีก็ย่อมจะมีมาก และในกรณีตรงกันข้าม หากเงินทีเสียภาษีไปนั้นถูกนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ของคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด โดยเฉพาะ ความสมัครใจทีจะเสียภาษีก็ย่อมจะมีน้อย

2.2 ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารงานและการใช้เงินของรัฐ ความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชนนั้น อาจจะพิจารณาได้จากประสิทธิภาพในการบริหารงานและประสิทธิภาพในการใช้เงินของรัฐบาล ถ้าหากรัฐบาลบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเงินภาษีอากรทุกบาททุกสตางค์ของประชาชน ได้ถูกนำไปใช้อย่างคุ้มค่าแล้ว ก็จะช่วยให้ความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชนมีมาก แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากรัฐบาลบริหารงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพและใช้เงินงบประมาณแผ่นดินแบบต่างผลาญแล้ว ความสมัครใจที่จะเสียภาษีของประชาชนก็จะมีน้อย การควบคุมประสิทธิภาพในการบริหารงานและการใช้เงินของรัฐบาลนั้น อาจจะทำได้โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และมีส่วนควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐ โดยผ่านกลไกของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้ประชาชนมีความรู้ดีกว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ และจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศมากขึ้น ในเรื่องนี้ปรากฏว่าในประเทศที่มีการกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นนั้น ความสำนึกถึงหน้าที่การเสียภาษีแก่ท้องถิ่นของประชาชนมักจะมีสูง ทั้งนี้ เพราะประชาชนผู้เสียภาษีนั้น ได้มองเห็นถึงความสำคัญของภาษีที่ตนได้เสียให้แก่ท้องถิ่นนั้น

2.3 ขึ้นอยู่กับความเป็นธรรมในการเสียภาษี การที่จะทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีแต่ละคนให้ความร่วมมือในการเสียภาษีให้รัฐบาลนั้น ระบบของภาษีอากรที่จัดเก็บนั้นจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีทุกคนด้วย ความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีนั้น จะต้องพิจารณาทั้งความเป็นธรรมในการเก็บภาษีแต่ละประเภทและความเป็นธรรมในการบริหารงานการจัดเก็บด้วย กล่าวคือ ภาษีที่เก็บนั้นควรจะเก็บจากประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง มิใช่มุ่งที่จะเก็บจากผู้เสียภาษีกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด โดยเฉพาะ นอกจากนี้ในการปฏิบัติการจัดเก็บภาษีแต่ละชนิดนั้น จะต้องเก็บภาษีจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีชนิดนั้นอย่างทั่วถึง และอย่างเสมอภาค ในกรณีที่มีการจัดเก็บไม่ทั่วถึงหรือมีการเลือกปฏิบัตินั้น จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในหมู่ผู้เสียภาษีนั้น ซึ่งจะเป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำให้ประชาชนพยายามหลบเลี่ยงการเสียภาษี

2.4 ขึ้นอยู่กับการลงโทษของกฎหมาย และการลงโทษของสังคม เนื่องจากภาษีเป็นสิ่งที่รัฐบาลบังคับการจัดเก็บเงินได้หรือผลประโยชน์ไปจากประชาชน ดังนั้น ประชาชนย่อมจะไม่อยากเสียผลประโยชน์ของตนแก่รัฐบาล นอกเสียจากว่าผู้เสียภาษีนั้นจะได้เห็นถึงความสำคัญของภาษี และรัฐบาลหรือสังคมมีการลงโทษผู้มีเจตนาหลบเลี่ยงภาษีอย่างรุนแรง การป้องกันการหลบเลี่ยงการเสียภาษี จะทำได้ผล เมื่อมีทั้งการลงโทษโดยกฎหมายและการลงโทษโดยสังคม ซึ่งพอจะพิจารณาได้โดยย่อ ดังนี้

2.4.1 การลงโทษโดยกฎหมาย ในกรณีที่ผู้เสียภาษีจงใจหนีภาษีอย่างผิดกฎหมาย (Tax evasion) นั้น เมื่อจับได้จะต้องมีการลงโทษที่รุนแรง ทั้งนี้เพราะว่าผู้ที่มีเจตนาหนีภาษีดังกล่าวนั้นจะต้องตัดสินใจชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการหนีภาษีกับโทษที่ตนจะได้รับเมื่อถูกจับได้ ถ้าหากผลประโยชน์จากการหนีภาษีมียมากกว่าโทษที่จะต้องรับอย่างมากมายแล้ว การหนีภาษีของประชาชนก็จะมีมาก ในการหนีภาษีนั้น มักจะปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมักจะให้การร่วมมือกับผู้หนีภาษีด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหนีภาษียายใหญ่ๆ ดังนั้นกฎหมายจะต้องมีการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐให้หนักยิ่งกว่าผู้หนีภาษีด้วย

2.4.2 การลงโทษของสังคม การป้องกันการหนีภาษีจะได้ผลมากยิ่งขึ้นถ้าหากสังคมหรือประชาชนส่วนใหญ่รังเกียจผู้ที่หนีภาษีการลงโทษของสังคมนั้นจะเป็นมาตรการบังคับทางอ้อม ทำให้นักการเมืองหรือผู้ที่ผู้นำของสังคมไม่พยายามหลบเลี่ยงภาษี เมื่อบุคคลซึ่งเป็นผู้นำของสังคมและผู้ที่ถูกกลไกอำนาจรัฐได้เสียภาษีอย่างครบถ้วนแล้วย่อมจะทำให้เขาเหล่านั้นสามารถจัดการกับผู้ที่หนีภาษีได้อย่างเต็มที่ และก็ไม่ต้องการให้ผู้อื่นหลบเลี่ยงภาษีด้วย ปัญหาทัศนคติของสังคมหรือการลงโทษผู้หนีภาษีของสังคมนั้น เป็นหัวใจสำคัญที่จะกระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกของการเสียภาษีมากขึ้น แต่อุปสรรคที่สำคัญที่สุดในเรื่องนี้ก็คือผู้ที่ผู้นำของสังคมหรือผู้ที่ถูกกลไกอำนาจรัฐส่วนใหญ่ไม่สามารถแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสียภาษีแก่ประชาชนทั่วไปได้ ดังนั้น การขอร้องให้ประชาชนทุกคนเสียภาษีแก่รัฐย่อมจะทำไม่ค่อยได้ผลเช่นกัน

3. หลักเกณฑ์ที่ดีในทางจัดเก็บภาษี

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของระบบภาษีที่ดี คือ มีการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีนั้นจะขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนในการเสียภาษี และขึ้นความซื่อสัตย์สุจริตของและประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาษีอากรเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การที่จะมีระบบการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพได้นั้น ก็จำเป็นจะต้องมีหลักเกณฑ์การ จัดเก็บที่ดีเป็นแนวทางในการกำหนดการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภทด้วย ซึ่งในเรื่องนี้นักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ดีมาเป็นเวลาช้านาน

3.1 หลักเกณฑ์ที่ดีในการเก็บภาษีของ อาคัม สมิท

ในปี ค.ศ. 1776 อาคัม สมิท ได้วางหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักทฤษฎีทั่วไป ดังนี้

3.1.1 ประชาชนทุกคนในแต่ละประเทศควรจะต้องเสียสละรายได้ หรือ ผลประโยชน์ตามฐานะทางเศรษฐกิจของตน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของรัฐ ทั้งนี้เพราะว่า แต่ละคนต่างก็ได้รับผลประโยชน์และการคุ้มครองจากรัฐ

3.1.2 ภาษีที่ประชาชนต้องเสียจะต้องมีความแน่นอนได้มีลักษณะกำหนด ลักษณะและรูปแบบของภาษีตลอดจนจำนวนที่จะต้องเสียภาษีจะต้องเป็นที่ชัดเจนแก่ผู้เสียภาษี ทุกคน

3.1.3 การเก็บภาษีทุกชนิดควรจะต้องจัดเก็บตามวันเวลา สถานที่ที่ผู้เสียภาษี สะดวกและจะต้องอำนวยความสะดวกในการเสียภาษีแก่ผู้เสียภาษีด้วย

3.1.4 ภาษีทุกชนิดที่จัดเก็บนั้นจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้ แต่ทำให้รัฐบาลได้รับรายได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

3.2 หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีในปัจจุบัน

3.2.1 หลักของความแน่นอน (Certainly) การบริหารการจัดเก็บภาษีที่มี ประสิทธิภาพนั้นกฎหมายที่ใช้ในการเก็บภาษีทุกประเภทจะต้องมีความแน่นอนและเป็นที่ยึด ชัดแก่ผู้เสียภาษีทุกคน กล่าวคือ ภาษีทุกประเภทที่จะจัดเก็บนั้นจะต้องเป็นที่แจ้งชัดและมีความแน่นอนในเรื่องของฐานภาษี อัตราภาษี ตลอดจนวันเวลาและวิธีการที่จัดเก็บภาษี

3.2.2 หลักของความประหยัด (Low compliance and collection costs) ระบบของการบริหารจัดการเก็บภาษีที่ดีนั้น ภาษีอากรแต่ละประเภทที่จัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้ เสียภาษีน้อยที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำที่สุด

โดยหลักการแล้วรัฐบาลควรเก็บภาษีโดยทำให้รายได้ภาษีได้รับ ใกล้เคียงกับภาระที่ประชาชนต้องแบกรับให้มากที่สุด

3.2.3 หลักของความเสมอภาค (Equity) การจัดเก็บภาษีที่ดีนั้นจะต้อง ก่อให้เกิดความยุติธรรมหรือความเสมอภาคในหมู่ผู้เสียภาษีทุกคน หลักความยุติธรรมใน การเก็บภาษีนั้นเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีที่ดี การพิจารณาความเป็นธรรมนั้น เราจะต้อง พิจารณาทั้งความเป็นธรรมเกี่ยวกับภาษีที่จะจัดเก็บ และความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการ ปฏิบัติการจัดเก็บภาษีนั้น

3.2.4 หลักของการยอมรับ (Acceptability) การบริหารการจัดเก็บภาษีอากร แต่ละประเภทจะทำได้ง่ายขึ้นถ้าหากประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษี อย่างไรก็ตาม การที่ประชาชนจะยินดีให้ความร่วมมือในการเสียภาษีนั้น ภาษีอากรทุกชนิดที่จะจัดเก็บจาก ประชาชนจะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ด้วย

3.2.5 หลักของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability) ในระบบภาษีที่ดีนั้น ภาษีอากรทุกประเภทที่จะจัดเก็บจะต้องสามารถทำการบริหารจัดการจัดเก็บอย่างได้ผลในการปฏิบัติภาษีอากรบางอย่าง แม้จะมีเหตุผลดีในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติการจัดเก็บเป็นไปได้ยาก ภาษีนั้นจะถือเป็นภาษีที่ดีไม่ได้

3.2.6 หลักของการทำรายได้ (Productivity) ภาษีที่ดีสำหรับรัฐบาลนั้นควรเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นอย่างดีด้วย กล่าวคือ เป็นภาษีที่มีฐานใหญ่และฐานของภาษีขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้รัฐบาลได้รับรายได้จากภาษีอากรนั้น ได้มากโดยไม่ต้องเพิ่มอัตราการจัดเก็บนั้น

3.2.7 หลักของการยืดหยุ่น (Flexibility) ภาษีที่ดีนั้น ควรที่จะมีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีด้วย

4. วัตถุประสงค์ในการเก็บภาษี

สนชฯ ทงคิ (2547 : 8) การจัดเก็บภาษีมียุทธประสงค์หลายประการ วัตถุประสงค์หลัก คือ การหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจต่างๆ วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากรมี ดังนี้

4.1 เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ กิจการส่วนใหญ่เป็นกิจการเพื่อส่วนรวม เช่น ความมั่นคง ความปลอดภัย การศึกษา กิจการสาธารณูปโภคต่างๆ เป็นต้น

4.2 เพื่อควบคุมหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ รัฐบาลสามารถใช้ระบบภาษีอากร ควบคุมการบริโภค การผลิต หรือวิธีการดำเนินการ ทางธุรกิจบางชนิดมิให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจส่วนรวมได้ เช่น ไม่ต้องการให้ประชาชนบริโภคสุรา บุหรี่ หรือสินค้าฟุ่มเฟือยต่างๆ ก็เก็บภาษีสินค้าเหล่านี้ในอัตราสูงๆ หรือไม่เก็บภาษีอุปกรณ์การศึกษาต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง หรือเก็บภาษีสินค้าที่มีความจำเป็นในอัตราต่ำ เป็นต้น

4.3 เพื่อการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรม นอกจากรัฐบาลจะใช้มาตรการด้าน รายจ่าย เช่น การอุดหนุน การ โอนเงินต่างๆ การสร้างงานในชนบท ฯลฯ การจัดเก็บภาษีอากรยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระจายรายได้ด้วย เช่น ใช้วิธีอัตราภาษีก้าวหน้า ภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก ภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย ในอัตราสูงๆ เป็นต้น

5. หลักการจัดเก็บภาษี

อดัม สมิท (อ้างถึงใน ญูซา เชื้อทอง. 2547 : 9-11) ได้ให้ลักษณะของภาษีอากรที่ดีซึ่งในการจัดเก็บภาษีนั้น รัฐต้องคำนึงถึงลักษณะของภาษีอากรที่จะมีความเป็นธรรมเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งฝ่ายรัฐบาลการจัดเก็บและฝ่ายผู้เสียภาษีอากรให้มากที่สุด ดังนั้น การวางหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีไว้เป็นแนวทางลักษณะของภาษีอากรที่ดี จะต้องประกอบด้วย

5.1 หลักความยุติธรรมหรือหลักความเป็นธรรม (Equity) ซึ่งสามารถแสดงออกให้เห็น โดยการที่รัฐได้แบ่งภาระภาษีให้กับประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีอย่างเป็นธรรมหลักการดังกล่าวเป็นหัวใจระบบภาษีอากรที่ดี ถ้าหากระบบภาษีอากรมีความเป็นยุติธรรมแล้วก็จะนำไปสู่ความยินยอมเสียภาษีโดยสมัครใจของผู้เสียภาษี (Voluntary Compliance) ซึ่งอาดัม สมิท (Adam Smith) ได้สนับสนุนให้ใช้อัตรากำหนดความสามารถและไม่สนับสนุนให้มีการยกเว้นหรือให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการเปิดโอกาสให้บุคคลทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเลือกประกอบอาชีพได้โดยเสรี จากหลักความยุติธรรม ดังกล่าวนี้อาจได้ว่าเป็นการสนับสนุนสิทธิเศรษฐกิจเสรีนิยมอย่างหนึ่ง โดยให้มีการแทรกแซงของรัฐบาลน้อยที่สุด

5.2 หลักความแน่นอน (Certainty) คือ จะต้องมีการกำหนดภาระภาษีให้ประชาชนทราบล่วงหน้าว่าจะต้องเสียภาษีเป็นจำนวนเท่าใด จะต้องเสียภาษีเมื่อใด และจะต้องเสียด้วยวิธีใด หรือภาษีอากรที่เรียกเก็บนั้นต้องมีความชัดเจนในแง่ของบุคคลผู้ต้องเสียภาษี อัตรากำหนดเวลาในการเสียภาษี และเงื่อนไขอื่นๆ ด้วย

5.3 หลักความเป็นกลาง (Neutrality) หมายถึง ระบบภาษีที่มีโครงสร้างเป็นกลางในทางเศรษฐกิจมากที่สุด ไม่เปลี่ยนแปลง หรือกระทบกระเทือนรูปแบบการบริโภค หรือการออม การแข่งขันผลิตสินค้า และบริการของผู้ผลิต ตลอดจนการทำงานของกลไกตลาด ทั้งนี้เพื่อให้กลไกตลาดสามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 หลักอำนาจรายได้ (Productivity) หมายถึง ภาษีอากรที่ดีจะต้องเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้สูงให้กับรัฐบาล จึงควรประกอบด้วยภาษีอากรน้อยประเภท แต่ภาษีอากรแต่ละประเภทต้องสามารถทำรายได้ให้กับรัฐบาลสูงในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจทุกรูปแบบโดยมีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ

5.4.1 จะต้องเป็นภาษีอากรที่มีฐานกว้าง กล่าวคือจะต้องครอบคลุมจำนวนผู้เสียภาษีอากรจำนวนมาก และขณะเดียวกันฐานภาษีที่ใช้เรียกเก็บภาษีจากผู้เสียภาษีอากรแต่ละ

รายจะต้องมีขนาดใหญ่ด้วย ภาษีอากรที่มีฐานกว้างเช่นนี้จะทำรายได้ให้กับประเทศได้สูงโดยไม่จำเป็นต้องใช้อัตรากำไรที่สูงเท่าใดนัก

5.4.2 อัตรากำไรที่ใช้หากเป็นอัตรากำไรลักษณะก้าวหน้า เมื่อฐานภาษีขนาดใหญ่ขึ้นจะทำให้รัฐบาล ได้รับรายได้ภาษีอากรมากขึ้นในสัดส่วนที่สูงกว่าการขยายตัวของฐานภาษี

5.5 หลักความยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ภาษีอากรที่ดีควรจะเป็นเครื่องมือในการช่วยบรรลุดัชนีประสิทธิผลในการรักษาเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจด้วย คือ สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดีและเหมาะสม ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นโครงสร้างที่มีอัตรากำไรแบบก้าวหน้า

5.6 หลักประสิทธิภาพในการบริหาร (Administrative Efficiency) หมายถึง ภาษีอากรที่ดีต้องทำให้รัฐสามารถบริหารการจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ (Collection Cost) น้อยที่สุดซึ่งค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บนั้นนับว่าเป็นความสูญเปล่าในทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะการจัดเก็บภาษีเป็นเพียงการ โอนทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐบาลโดยมิได้ก่อให้เกิดรายได้หรือผลผลิตของประเทศแต่อย่างใด

6. ภาษีท้องถิ่น

ภาษีท้องถิ่นการบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง มีด้วยกัน 3 ประเภท คือ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย

6.1 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

6.1.1 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 39-43) หมายความว่า ภาษีที่จัดเก็บจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดิน ซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น

ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ได้แก่ โรงเรือนและที่ดิน ได้แก่ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง และที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างนั้น และในปีที่ผ่านมาได้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น เช่น ให้เช่า ใช้เป็นที่ทำการค้าขาย ที่ไว้สินค้า

ที่ประกอบอุตสาหกรรมให้ญาติ บิดา มารดา บุตร หรือผู้อื่นอยู่อาศัย หรือใช้ประกอบกิจการอื่นๆ เพื่อหารายได้และไม่เข้าข้อยกเว้นตามกฎหมาย

6.1.2 หลักการสำคัญ

1) ต้องมีทรัพย์สิน ได้แก่ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ และที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น

2) ไม่เข้าช้อยกเว้น ตามมาตรา 9 10

6.1.3 ข้อสังเกต

1) ค่าภาษี ผู้รับประเมินชำระภาษีปีละครั้งตามค่ารายปีของทรัพย์สินใน อัตราร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี

2) ค่ารายปี จำนวนเงินซึ่งทรัพย์สินนั้นสมควรให้เขาได้ในปีหนึ่งๆ ใน กรณีให้เขาให้ถือค่าเช่าคือค่ารายปี

3) เงินเพิ่ม เป็นมาตรการทางแพ่ง เพื่อให้มีการชำระภาษีภายในกำหนด ตามมาตรา 43ซึ่งพนักงานเก็บภาษีสามารถเรียกเก็บผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้เอง

4) ค่าปรับ เป็นโทษทางอาญา ซึ่งมีกำหนดไว้ในมาตรา 46 47 และ 48 โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเป็นผู้มีหน้าที่เปรียบเทียบปรับและฟ้องดำเนินไปขอรับเงิน ค่าปรับมาเป็นรายได้ของตนเอง

5) พนักงานเจ้าหน้าที่ คือ ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่รับแบบ ประเมินภาษีและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

6) พนักงานเก็บภาษี คือ ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่จัดเก็บ รับ ชำระ รวมทั้งเร่งรัดให้ชำระภาษีและปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่กฎหมายกำหนด

6.1.4 ทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้น ไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน

1) พระราชวังอันเป็นส่วนของแผ่นดิน

2) ทรัพย์สินของรัฐบาลที่ใช้ในกิจการของรัฐ หรือสาธารณะ และ ทรัพย์สินของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ใช้ในกิจการของการรถไฟโดยตรง

3) ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะ และ โรงเรียนสาธารณะซึ่ง กระทำกิจการที่ไม่ใช่เพื่อเป็นผลกำไรส่วนบุคคล และใช้เฉพาะในการรักษาพยาบาลและใน การศึกษา

4) ทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติอันใช้เฉพาะในศาสนกิจอย่างเดียวหรือ เป็นที่อยู่ของสงฆ์

5) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ ซึ่งปิดไว้ตลอดปี และเจ้าของ ไม่ได้อยู่อาศัยหรือให้ผู้อื่นอยู่ นอกจากคนเฝ้าใน โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ หรือใน ที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกัน

6) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของการเคหะแห่งชาติที่ผู้เช่าอยู่อาศัย เอง และมีได้ใช้เป็นที่เก็บ สินค้าหรือประกอบการอุตสาหกรรม หรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหา รายได้

7) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ ซึ่งเจ้าของอยู่เองหรือให้ผู้แทนอยู่เฝ้ารักษาและซึ่งมิได้ใช้เป็นที่ไว้สินค้าหรือประกอบการอุตสาหกรรม

6.1.5 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน

- 1) เจ้าของทรัพย์สิน
- 2) เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างและเจ้าของที่ดินเป็นคนละเจ้าของ เจ้าของโรงเรือนหรือ สิ่งปลูกสร้างเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีสำหรับทรัพย์สินนั้นทั้งหมด

6.1.6 ขั้นตอนการยื่นแบบและชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน

เพื่อความสะดวกในการเสียภาษีควรแนะนำผู้มีหน้าที่เสียภาษีในหลักฐานประกอบ การยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี (ภรด.2) เท่าที่จำเป็นเพียงเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีที่เท่านั้น

1) กรณีเป็นการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินรายใหม่ คือ

- 1.1) สำเนาทะเบียนบ้าน / บัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีหน้าที่เสียภาษี
- 1.2) สำเนาโฉนดที่ดิน / สัญญาซื้อขายโรงเรือน
- 1.3) สัญญาเช่าโรงเรือน / สัญญาเช่าที่ดิน
- 1.4) ทะเบียนพาณิชย์ / ทะเบียนการค้า / ทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
- 1.5) ใบอนุญาตปลูกสร้างอาคาร
- 1.6) หนังสือรับรองห้างหุ้นส่วน / บริษัท / งบดุล
- 1.7) ใบอนุญาตตั้งหรือประกอบกิจการ โรงงาน
- 1.8) ใบอนุญาตสะสมอาหารหรือใบอนุญาตประกอบกิจการค้า
- 1.9) หลักฐานอื่นๆ ที่แสดงการเริ่มใช้ประโยชน์ของทรัพย์สิน
- 1.10) แผนที่ตั้งของที่ดินและ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างและเสียภาษี
- 1.11) หนังสือมอบอำนาจ (กรณีมีผู้ยื่นแบบ ภรด.2 แทน)
- 1.12) ในกรณีที่โรงเรือนมีผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันหลายคนให้ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมลงลายมือชื่อในแบบ ภรด.2 ในฐานะผู้ประเมินทุกคน หรือจะมอบอำนาจให้คนใดคนหนึ่งก็ได้ การมอบต้องทำเป็นหนังสือและปิดอากรแสตมป์ตามกฎหมาย

2) กรณีเป็นผู้เสียภาษียุติเก่าที่เคยเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินมาแล้ว

- 2.1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สินเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ภรด.2) พร้อมด้วยหลักฐาน ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

2.2) พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบแสดงรายการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน

2.3) พนักงานเจ้าหน้าที่ประเมินค่ารายปีและค่าภาษีที่จะต้องเสีย

2.4) พนักงานเก็บภาษีแจ้งการประเมิน (กรด.8) ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีทราบว่าต้องเสียภาษีเป็นจำนวนเงินเท่าใด

2.5) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและที่ดินเมื่อได้รับแจ้งการประเมินแล้ว จะต้องนำเงินค่าภาษีไปชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับการแจ้งประเมิน มิฉะนั้นจะต้องเสียเงินเพิ่ม

3) การอุทธรณ์ภาษี

กรณีที่ผู้รับประเมินไม่พอใจในการประเมินค่าภาษีให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับการประเมิน (กรด.8) หากผู้รับประเมิน ไม่ยื่นคำร้อง (กรด.8) ภายในกำหนดจะหมดสิทธิที่จะให้พิจารณาการประเมินใหม่

4) อัตราค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินผู้รับประเมินจะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี

5) การยื่นแบบและชำระภาษีภายในกำหนด

5.1) ผู้ใดละเลยไม่ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีภายในกำหนดผู้นั้นจะมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาทและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินย้อนหลังได้ไม่เกิน 10 ปี

5.2) กรณียื่นแบบ ไม่ถูกต้องตามความจริงหรือไม่สมบูรณ์พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินย้อนหลังได้ไม่เกิน 5 ปี

5.3) กรณีที่ผู้รับประเมินไม่ชำระค่าภาษีภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จะต้องเสียเงินเพิ่ม ดังนี้

5.3.1) ถ้าค้างชำระไม่เกิน 1 เดือน นับแต่วันพ้นกำหนดให้เพิ่มร้อยละ 2.5 ของค่าภาษีที่ค้าง

5.3.2) ถ้าเกิน 1 เดือนแต่ไม่เกิน 2 เดือน ให้เพิ่มร้อยละ 5 ของค่าภาษีที่ค้าง

5.3.3) ถ้าเกิน 2 เดือนแต่ไม่เกิน 3 เดือน ให้เพิ่มร้อยละ 7.5 ของค่าภาษีที่ค้าง

5.3.4) ถ้าเกิน 3 เดือนแต่ไม่เกิน 4 เดือน ให้เพิ่มร้อยละ 10 ของค่าภาษีที่ค้าง

6.2 ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 44-47)

หมายความว่า ที่ดินทุกประเภทไม่ว่าจะมีเอกสารสิทธิหรือไม่มีเอกสารสิทธิเป็นที่ว่างเปล่าหรือสิ่งปลูกสร้างอยู่หรือไม่และไม่ว่าจะใช้เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์หรืออยู่อาศัยให้ผู้อื่นเช่าหรือใช้ประโยชน์เองก็ตาม ที่ดินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่เองนั้น นอกจากพื้นที่ที่ดินต่างๆ ไปแล้ว ยังหมายความรวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาและแม่น้ำด้วย

ที่ดินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ ได้แก่ ที่ดินที่เป็นของบุคคลหรือคณะบุคคล ไม่ว่าจะส่วนบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือสิทธิครอบครองอยู่ในที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ที่ดินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ ได้แก่ พื้นที่ และพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย โดยไม่เป็นที่ดินของเจ้าหน้าที่ได้รับการยกเว้นภาษีหรืออยู่ในเกณฑ์ลดหย่อนทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ พระราชวังอันเป็นส่วนของแผ่นดิน ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติ หรือที่ของรัฐที่ใช้ในกิจการของรัฐหรือสาธารณะโดยมิได้หาผลประโยชน์ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในกิจการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือสาธารณะโดยมิได้หาผลประโยชน์ ที่ดินที่ใช้เฉพาะพยาบาลสาธารณะ การศึกษา หรือกุศลสาธารณะ ที่ดินใช้เฉพาะศาสนกิจศาสนาหนึ่ง ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของวัด ไม่ว่าจะใช้ประกอบศาสนาใดศาสนาหนึ่ง หรือสารเข้าโดยมิได้หาผลประโยชน์ ที่ดินที่ใช้เป็นสุสาน หรือ ฌาปนสถานสาธารณะโดยมิได้ประโยชน์ตอบแทน ที่ดินที่ใช้ในการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า หรือการทำเรือของรัฐ หรือใช้เป็นสนามบินของรัฐ และที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับ โรงเรือน ที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินแล้ว

6.2.1 ขั้นตอนการชำระภาษีบำรุงท้องที่

1) การยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี ให้เจ้าของที่ดินซึ่งมีหน้าที่ต้องเสียภาษียื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี (ภบ.ท.) ทุกกรอบระยะเวลา 4 ปีกรณีบุคคลใดเป็นเจ้าของที่ดินขึ้นใหม่หรือจำนวนเนื้อที่ดินเดิมเปลี่ยนแปลงให้เจ้าของที่ดิน ยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน ภายใน 30 วัน นับจากวันที่เป็นเจ้าของที่ดินขึ้นใหม่ หรือจำนวนเนื้อที่ดินได้มีการเปลี่ยนแปลง

2) การชำระเงินค่าภาษี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องชำระเงินค่าภาษีบำรุงท้องที่ภายในวันที่ 30 เมษายน ของทุกปี

3) การไม่ยื่นแบบและชำระภาษีภายในกำหนด

กรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่ยื่นแบบภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จะต้องเสียเงินเพิ่มอีกร้อยละ 10 ของจำนวนเงินค่าภาษี กรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่ชำระภาษี ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จะต้องเสียเงินเพิ่มอีกร้อยละ 2 ของจำนวนเงินค่าภาษี

6.2.2 หลักฐานที่ต้องนำไปชำระภาษีท้องถิ่น

- 1) หลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เช่น
  - 1.1) โฉนดที่ดิน น.ส. 3, น.ส.2, ส.ค.1 หรืออื่นๆ
(กรณีเสียภาษีบำรุงท้องที่)
  - 1.2) ใบอนุญาตปลูกสร้าง, สำเนาทะเบียนบ้านหลักฐานการซื้อขาย หรือจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในสิ่งปลูกสร้าง (กรณีเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน)
  - 1.3) ภาพถ่าย หรือรูปแบบขนาดความกว้าง ยาวและลักษณะ ข้อความของป้าย (กรณีเสียภาษีป้าย)
- 2) ใบเสร็จรับเงินครั้งสุดท้ายที่เคยชำระภาษีฯ ไว้
- 3) สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ
- 4) หนังสือแจ้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
- 5) ช่วงเวลาชำระภาษี ภายในเดือน มีนาคม ของทุกปี

6.2.3 การยกเว้น การลดภาษี

- 1) ปีที่ล่วงมาที่ดินที่ใช้เพาะปลูกเสียหายมากผิดปกติ หรือ
- 2) เพาะปลูกไม่ได้ด้วยเหตุพ้นวิสัย
- 3) ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจยกเว้น หรือลดภาษีตามระเบียบที่ กระทรวงมหาดไทยกำหนด

6.2.4 การขอคืนภาษีบำรุงท้องที่

ผู้ที่เสียภาษีบำรุงท้องที่โดยไม่มีหน้าที่ต้องเสียหรือเสียเกินกว่าที่ควร จะต้องเสียผู้นั้นมีสิทธิขอรับเงินคืนภายใน 1 ปี ได้โดยยื่นคำร้องขอคืนภายใน 1 ปี นับแต่ที่เสีย ภาษีบำรุงท้องที่

6.3 ภาษีป้าย

ภาษีป้าย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 50-53) หมายความว่า ป้ายแสดงชื่อ ยี่ห้อ หรือเครื่องหมายที่ใช้ในการประกอบการค้า หรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหา

รายได้ หรือโฆษณาการค้า หรือกิจการอื่นเพื่อหารายได้ไม่ว่าจะได้แสดงหรือ โฆษณาไว้ที่วัตถุใด ๆ ด้วยอักษร ภาพ หรือเครื่องหมายที่เขียน แกะสลัก จารึกหรือทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่น

6.3.1 ป้ายที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีป้าย ได้แก่

1) ป้ายที่แสดงไว้ ณ โรงแรมหรือสถานประกอบการ และบริเวณของ โรงแรมหรือสถานประกอบการนั้น เพื่อ

โฆษณาโรงแรมหรือสถานประกอบการ

2) ป้ายที่แสดงไว้ที่สินค้า หรือที่สิ่งห่อหุ้มหรือบรรจุสินค้า

3) ป้ายที่แสดงไว้ในบริเวณงานที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว

4) ป้ายที่แสดงไว้ที่ถนนหรือสัตว์

5) ป้ายที่แสดงไว้ในอาคารที่ใช้ประกอบการค้า หรือประกอบ

กิจการอื่นหรือภายในอาคารซึ่งเป็นที่รโหฐาน ทั้งนี้เพื่อหารายได้ และแต่ละป้ายมีพื้นที่ไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวง (กฎกระทรวง ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2542 กำหนดว่าต้องเป็นป้ายที่มีพื้นที่ไม่เกินสามร้อยตารางเมตร มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม 2542) แต่ไม่รวมถึงป้ายตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์

6.3.2 ขั้นตอนการชำระภาษีป้าย

1) การยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี การยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี ผู้เป็นเจ้าของป้ายหรือผู้ครอบครองป้ายจะต้องยื่นแบบ ภ.ป.1 ภายในวันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี กรณีที่ติดตั้งป้ายใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงข้อความ

2) การชำระเงินค่าภาษี

2.2) ผู้เป็นเจ้าของป้ายหรือผู้ครอบครองป้ายต้องชำระค่าภาษีภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับการประเมิน

2.2) กรณีที่เจ้าของป้ายยื่นแบบ (ภ.ป.1) แสดงรายการไว้ถูกต้องครบถ้วนและพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบแล้วถูกต้องจะแจ้งการประเมินและชำระภาษีในวันที่ยื่นแบบฯ ได้

6.3.3 อัตราค่าภาษีป้าย

1) ป้าย ประเภทที่ 1 หมายถึง ป้ายที่มีอักษรไทยล้วนให้คิดอัตรา 3 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร

2) ป้ายประเภทที่ 2 หมายถึง ป้ายที่มีอักษรไทยปนกับอักษรต่างประเทศ หรือปนกับภาพและเครื่องหมายอื่นให้คิดอัตรา 20 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร

3) ป้ายประเภทที่ 3 หมายถึง (ก) ป้ายที่ไม่มีอักษรไทย ไม่ว่าจะภาพหรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ (ข) ป้ายที่มีอักษรไทยบางส่วนหรือทั้งหมดอยู่ได้หรือต่ำกว่าอักษรต่างประเทศให้คิดอัตรา 40 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร เมื่อคำนวณพื้นที่ของป้ายแล้วถ้ามีอัตราต่ำกว่าป้ายละ 200 บาท ให้เสียภาษีป้ายละ 200 บาท

6.3.4 การไม่ยื่นแบบชำระภาษีภายในกำหนด

- 1) ผู้เป็นเจ้าของป้ายรายใดไม่ยื่นแบบภายในกำหนดจะต้องเสียเงินเพิ่มอีกร้อยละ 10 ของร้อยละ 2 ของค่าภาษี
- 2) ผู้เป็นเจ้าของป้ายรายใดไม่ชำระเงินค่าภาษีภายในกำหนด จะต้องเสียเงินเพิ่มอีกร้อยละ 2 ของค่าภาษี
- 3) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องแสดงหลักฐานการเสียภาษีป้ายไว้ ณ ที่เปิดเผยในสถานที่ประกอบการค้าหรือประกอบกิจการ

6.3.5 ช่วงเวลาชำระภาษี ภายในเดือน มีนาคม ของทุกปี

6.3.6 การขอคืนเงินภาษีป้าย ผู้เสียภาษีโดยไม่มีหน้าที่ต้องเสียหรือเกินกว่าที่ควรจะต้องเสียผู้นั้นมีสิทธิขอรับเงินคืนได้โดยยื่นคำร้องขอคืนภายใน 1 ปี นับแต่วันที่เสียภาษีป้าย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การให้นิยามหรือความหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นจากการค้นคว้าเอกสาร มีนักวิชาการหรือนักคิดได้บัญญัติ คำว่า การปกครองท้องถิ่น ไว้ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังนี้
 จรูญ สุภาพ (2547 : 146-147) ให้นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึงหน่วยการปกครองซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินกิจการอันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น โดยเฉพาะมักมีวัตถุประสงค์ไปในทางที่จะเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้มีส่วนปกครองตนเองสามารถมีองค์การในทางปกครองที่จะช่วยสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น ตลอดจนการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในเขตการปกครองนั้นๆ ส่วนมากการปกครองท้องถิ่นมักจะเป็นนิติบุคคล อาจประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่ราษฎรเลือกตั้งเข้ามา เพื่อปฏิบัติตามกำหนดระยะเวลาโดยมีงบประมาณของตนเอง

วุฒิสภา ตัน ไชย (2547 : 1) ให้ทัศนะว่า การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์กรดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่างๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ใต้กำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

โกวิท พวงงาม และอดุลกรณ์ อรรถแสง (2547 : 7) มีความเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึงองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่น มีผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนดที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐและของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรดังกล่าวในกรณีประเทศไทยได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล, พัทยา และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 22) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองซึ่งราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและบริหารกิจการงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางเป็นเพียงหน่วยคอยกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจการไปด้วยความเรียบร้อย หรืออีกนัยหนึ่ง การปกครองส่วนท้องถิ่นคือการกระจายอำนาจของราชการส่วนกลางเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นอิสระต่างหากจากการปกครองของราชการส่วนกลางที่ให้อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง

ฮอลโลเวย์ (Holloway ; อ้างถึงใน ปธาน สุวรรณมงคล. 2547 : 12) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า “เป็นองค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอนมีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเองและมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน” สอดคล้องกับนักคิดอีกหลายท่าน อาทิ คลาร์ก (Clark. 1957 : 87-89) และมอนตากู (Mongtagu ; อ้างถึงใน ชวงส์ ฉายะบุตร. 2539 : 25) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า เป็นหน่วยการปกครองที่มีหน้าที่

รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะ โดยได้มีการเลือกตั้ง โดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบโดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงหมายถึง การปกครองรูปแบบหนึ่งในระดับท้องถิ่น โดยรัฐกระจายอำนาจและหน้าที่ให้ท้องถิ่นบางประการให้ท้องถิ่นรับผิดชอบ และอีกมิติหนึ่งการปกครองท้องถิ่นเป็นผลผลิตมาจากการปกครองมาแต่โบราณที่ชุมชนมีการปกครองตนเองอยู่แล้ว ได้รับการยอมรับเป็นองค์การที่มีสิทธิตามกฎหมายและมีอิสระในการปกครองตนเอง แต่ไม่ได้หมายความว่าองค์กรดังกล่าวมีสถานะเป็นรัฐใหม่แต่อย่างใด เนื่องจากยังมีหน่วยการปกครองส่วนกลางเป็นผู้คอยกำกับดูแลเพื่อให้้องค์กรปกครองท้องถิ่นดำเนินการด้วยความเรียบร้อย และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นองค์การที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย งบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม จากความหมายหลายประการข้างต้นสามารถประมวลบทสรุปความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึงการปกครองรูปแบบหนึ่งในระดับท้องถิ่น โดยรัฐกระจายอำนาจหน้าที่ให้ท้องถิ่นบางประการให้ท้องถิ่นรับผิดชอบ เป็นองค์การที่มีสิทธิตามกฎหมายและมีอิสระในการปกครองตนเอง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น

2. ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญหลายประการ ดังต่อไปนี้

พรชัย เทพปัญญา และคณะ (2547 : 1) ให้ความเห็นว่าลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นองค์การที่มีการปฏิบัติงานต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอนไม่ใช่ชั่วคราวชั่วคราว มีอำนาจที่จะกระทำกิจกรรมสาธารณะ มีความสามารถที่จะทำงานกับบุคคลหรือนิติบุคคลได้ มีสิทธิที่จะฟ้องร้อง หรือ ถูกฟ้องร้องคดีความในศาลได้และมีความสามารถที่จะเก็บภาษีอากรและกำหนดงบประมาณของตน

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 22) จำแนกลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายจากส่วนกลาง มีสถานะเป็นนิติบุคคลตาม

กฎหมายมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนและมีคณะผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานอย่างเป็นอิสระ และมีอำนาจอิสระในด้าน การคลัง เช่น การจัดเก็บภาษีและหารายได้อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดและจัดทำงบประมาณ ของตนเอง รวมทั้งมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบาย และมีการบริหารงานของตนเองไม่ ต้องขอคำสั่งจากราชการส่วนกลาง ซึ่งองค์กรท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นจะมีบุคลากรของตนเอง บริหารงานภายในท้องถิ่นที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณของท้องถิ่น

นอกจากนี้ ปธาน สุวรรณมงคล (2547 : 4-5) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

2.1 เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคล ในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามที่ ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และสามารถก่อกำหนดระบอบกฎหมาย เช่น ทำสัญญา การก่อหนี้ เป็นต้น

2.2 มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่มีกฎหมาย บัญญัติไว้เป็น กาลเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นการระบุ หน้าที่ไว้โดยชัดเจน หรืออาจเป็นการระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มทำ กิจการใดๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ

2.3 ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหาร หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมาจาก การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรือผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชน หรือมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสภาเป็นผู้เลือกผู้บริหารหรือคณะ บริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

2.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การให้สิทธิ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการรับสมัครเลือกตั้ง การริเริ่มกฎหมาย การถอดถอนสมาชิกสภา ท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ประพฤติไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป การให้ ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารหรือคณะผู้บริหาร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ในท้องถิ่นใดที่ประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง จะทำให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากขึ้นและมีความโปร่งใสในการทำงาน ตลอดจน ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างเข้มแข็ง

2.5 มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ สาระสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่นคือ ต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด ความเป็นอิสระในการบริหารงานในที่นี้หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจดำเนินการในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายโดยที่รัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุน ส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด

2.6 มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้ได้อย่างอิสระตามสมควร การปกครองท้องถิ่นที่จะบังเกิดผลดีต่อท้องถิ่นโดยส่วนรวม ต้องมีอำนาจในการจัดหารายได้ภายในท้องถิ่นของตนเองอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน กล่าวคือมีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บเองได้นอกเหนือจากรายได้ของท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2.7 มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองท้องถิ่นถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ และจัดตั้งโดยรัฐมีกฎหมายรับรอง มีข้าราชการที่เป็นอิสระเด็ดขาดจากรัฐ ดังนั้น การกำกับดูแลจึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็น เพื่อให้การให้อำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่น เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การกำกับดูแลของรัฐต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและต้องไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

3. องค์การบริหารส่วนตำบล

วันที่ 2 ธันวาคม 2537 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้สภาตำบลตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องถิ่นที่ส่วนที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลซึ่งเคยมีสภาตำบล (ตาม ป.ว. 326) เป็นองค์การบริหารอยู่เดิม มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีโครงสร้างการบริหารใช้รูปแบบคณะกรรมการ สมาชิกประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลเป็นสมาชิก โดยตำแหน่ง และสมาชิกประเภทที่มาจาก การเลือกตั้งของราษฎรในตำบลนั้น หมู่บ้านละ 2 คน อยู่ในวาระ 4 ปี กำนันมีฐานะเป็นประธานบริหาร โดยตำแหน่งและรับผิดชอบในการบริหาร ในการปฏิบัติงานของสภาตำบลอีกคนหนึ่ง สภาตำบลใหม่นี้มีหน้าที่พัฒนาตำบลตามแผนโครงการ และงบประมาณของตนเอง สำหรับรายได้มีที่มาจาก การจัดสรรภาษี ค่าธรรมเนียม ปรึบจาก อบจ. (องค์การบริหารส่วนจังหวัด) และการจัดหา

ของสภาตำบลเอง ตลอดจนเงินอุดหนุนจากรัฐบาล สำหรับรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนใน ปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 1.5 แสนบาท (หนึ่งแสนห้าหมื่น บาทถ้วน) ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมี ฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โครงสร้างประกอบด้วย สมาชิกมาจากการ เลือกตั้ง สมาชิกเลือกประธาน รองประธานและเลขานุการจากสมาชิกด้วยกันเองตำแหน่งละ 1 คน คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน ตามมติสภา

3.1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ใหม่เกิดขึ้นจากการเสนอแก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นให้โครงสร้างของสภาพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การ บริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเปลี่ยนแปลง ดังแผนภูมิที่ 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : โกวิท พวงงาม, 2550 : 290

3.2 อำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

กฎหมายได้ระบุภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการกฎหมาย ดังนี้

3.2.1 อำนาจหน้าที่ทั่วไป (มาตรา 66) พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

3.2.2 หน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ทำ (มาตรา 67) ดังนี้

- 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 2) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำและรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 3) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- 7) ค้ำครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) บำรุงรักษาจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงาม
- 9) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

3.2.3 หน้าที่ที่ไม่บังคับให้ทำ (มาตรา 68)

- 1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2) ให้มีและบำรุงไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- 5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของ

แผ่นดิน

- 9) haulประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 12) การท่องเที่ยว
- 13) การผังเมือง

องค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจการนอกเขตขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อกระทำ

กิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับความยินยอมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยงานการบริหารงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบล อาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อใช้บังคับภายในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะกำหนดค่าธรรมเนียมหรือกำหนดโทษปรับได้ไม่เกิน 500 บาท อีกทั้งยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อีกหลายประการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 25-26)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาขมิ้น อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

1. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของตำบลนาขมิ้น (แผนพัฒนาตำบลสามปี ปี 2551-2553. 2551 : 2-6)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาขมิ้น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอโพนสวรรค์ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนาขมิ้น ตั้งอยู่เลขที่ - หมู่ที่ 4 ตำบลนาขมิ้น อำเภอโพนสวรรค์ ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 7 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดนครพนม ประมาณ 45 กิโลเมตร องค์การบริหารส่วนตำบลนาขมิ้น จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2539 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2539 มีพื้นที่ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบและการปกครอง ทั้งหมดประมาณ 48.36 ตารางกิโลเมตร

1.1 เขตการปกครอง มีหมู่บ้านจำนวน 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านอ้อ

หมู่ที่ 2 บ้านดอนยาง

หมู่ที่ 3 บ้านนาขมิ้น

หมู่ที่ 4 บ้านขามเตี้ยใหญ่

หมู่ที่ 5 บ้านขามเตี้ยน้อย

หมู่ที่ 6 บ้านโคกนาดี

หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งน้อย

หมู่ที่ 8 บ้านคง

1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลท่าจำปา อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
 ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลโพนสวรรค์ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัด

นครพนม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัด

นครพนม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลนาคำ อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

1.3 จำนวนครัวเรือนและประชากร ตำบลนาขมิ้น มีประชากรจำนวนทั้งหมด 4,789 คน จำแนกเป็นเพศชาย 2,414 คน เพศ หญิง 2,375 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 897 ครัวเรือน

1.4 สภาพทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ในตำบล ประกอบอาชีพทางการเกษตร พืชเศรษฐกิจของตำบล หลังจากการทำนาได้แก่ การทำสวน ยางพารา ปลูกมันสำปะหลัง การปลูกพริก สับปะรด เป็นต้น

1.5 การปศุสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ ส่วนมากจะเป็นลักษณะการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติ สัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ เป็นต้น

1.6 การอุตสาหกรรม ด้านอุตสาหกรรมของตำบล จะไม่มีอุตสาหกรรมที่เด่นชัด ในแง่การสร้างแรงงานให้แก่ราษฎรส่วนใหญ่จะเป็นการทำโรงสีขนาดเล็กกลุ่มทอผ้า เป็นต้น

1.7 การพาณิชย์ ส่วนใหญ่เป็นการค้าเบ็ดเตล็ดพื้นฐานในการครองชีพเช่นร้านขายของชำ ร้านขายอาหารขนาดเล็ก

1.8 การศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่ของตำบลนาขมิ้น จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 90 สถานศึกษาของตำบล มีทั้งหมด 5 แห่ง ดังนี้

1.8.1 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ จำนวน 3 แห่ง คือ

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดโพธิ์ศรี
- 2) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดโพนแก้ว
- 3) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์บ้านนาขมิ้น

1.8.2 โรงเรียนระดับประถมศึกษา 3 แห่ง คือ

- 1) โรงเรียนบ้านนาขมิ้น
- 2) โรงเรียนบ้านอ้อวังหมากเห็บ
- 3) โรงเรียนบ้านคอนยางทุ่งน้อย

1.9 การศาสนาและวัฒนธรรม ประชากรส่วนใหญ่ของตำบล นับถือศาสนา พุทธ จำนวนวัดที่อยู่ในเขตตำบล 7 แห่ง

1.10 ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีทางศาสนา เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีผูกข้อต่อแขนผู้เฒ่าผู้แก่ประจำหมู่บ้าน

1.11 การสาธารณสุขมีสถานอนามัย 1 แห่ง คือ สถานอนามัยบ้านขามเตี้ยใหญ่ สำหรับโรคที่พบบ่อยคือ กลุ่มโรกระบบทางเดินอาหาร และโรกระบบทางเดินหายใจ

1.12 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีป้อมยามของหมู่บ้านจำนวน 8 แห่ง

1.13 ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรน้ำ มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อการอุปโภค บริโภค และการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยเขกาน้อย ห้วยเขกาใหญ่ ห้วยทวย เป็นต้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลนาขมิ้น

2.1 ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.1.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลนาขมิ้น

ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย นายกองการบริหารส่วนตำบล และรอง นายกองการบริหารส่วนตำบลสองคน เลขานุการนายกองการบริหารส่วนตำบล

ฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วย ประธานสภาฯ รองประธานสภาฯ เลขานุการสภาฯ และสมาชิกสภา 14 คน

2.1.2 โครงสร้างการบริหารงานบุคคล จำนวนบุคลากร 25 คน เป็น พนักงานส่วนตำบล 11 คน พนักงานจ้างตามภารกิจและพนักงานจ้างทั่วไป 14 คน โดยแยก บุคลากรในสำนักงานปลัด 17 คน ตำแหน่งในส่วนการคลัง 6 คน ตำแหน่งในส่วนโยธา 2 คน

2.1.3 การบริหารส่วนการคลัง มีการจัดแบ่งงานออกเป็น 4 งาน คือ

- 1) งานการเงิน
- 2) งานบัญชี
- 3) งานพัฒนาและจัดเก็บรายได้
- 4) งานทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ

2.2 อำนาจและหน้าที่ส่วนการคลัง

ส่วนการคลัง มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและทะเบียนรับ - จ่ายเงิน ทุกประเภทงานเกี่ยวกับการเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำส่งเงิน การฝากเงิน การตรวจเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล รวบรวมสถิติเงิน ได้ประเภทต่างๆ การเบิกตัดปี การขยายเวลาเบิกจ่ายงบประมาณ การหักภาษีและนำส่ง รายงานเงินคงเหลือประจำ การรับและจ่ายขาดเงินสะสมของ อบต. การยืมเงินทศรองราชการ การจัดหาผลประโยชน์จากสิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สิน ตรวจสอบงานของจังหวัดและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน การเร่งรัดใบสำคัญ และเงินยืมค้างชำระ การจัดเก็บภาษี การประเมินภาษี การเร่งรัดจัดเก็บรายได้ การพัฒนารายได้ การออกใบอนุญาตและค่าธรรมเนียมต่างๆ การจัดซื้อจัดจ้าง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง แบ่งงานภายในออกเป็น 4 งาน คือ

2.2.1 งานการเงิน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) งานรับเงิน - เบิกจ่ายเงิน
- 2) งานจัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงิน
- 3) งานเก็บรักษาเงิน

2.2.2 งานบัญชี มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) งานการบัญชี
- 2) งานทะเบียนคุมการเบิกจ่าย
- 3) งานงบการเงินและงบทดลอง
- 4) งานงบแสดงฐานะทางการเงิน

2.2.3 งานพัฒนาและจัดเก็บรายได้ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) งานภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและค่าเช่า
- 2) งานพัฒนารายได้
- 3) งานควบคุมกิจการค้าและค่าปรับ
- 4) งานทะเบียนควบคุมและเร่งรัดรายได้

2.2.4 งานทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) งานทะเบียนทรัพย์สินและแผนที่ภาษี
- 2) งานพัสดุ
- 3) งานทะเบียนเบิกจ่ายวัสดุครุภัณฑ์และยานพาหนะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วาสนา สุขประสงศ์ดี (2537 : 51) ได้ทำการศึกษา เรื่องประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดินในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดิน ได้แก่ สมรรถนะขององค์กร ด้านงบประมาณสถานที่หรือพื้นที่เขต และความร่วมมือจากประชาชน โดยศึกษาจากความคิดเห็นของหัวหน้าและเจ้าหน้าที่งานรายได้ ผลการศึกษามาจากความคิดเห็นของหัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่งานรายได้เกี่ยวกับสมรรถนะขององค์กร ปรากฏว่า หัวหน้างานมีความคิดเห็นว่าคุณภาพสถานที่หรือพื้นที่เขตที่อยู่ในความรับผิดชอบและด้านงบประมาณมีความสำคัญต่อการจัดเก็บภาษี ส่วนเจ้าหน้าที่มีความเห็นว่าด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และด้านงบประมาณมีความสำคัญต่อการจัดเก็บภาษี

จากผลการประเมินเกี่ยวกับสมรรถนะขององค์กร โดยหัวหน้างานจะเห็นว่าสถานที่หรือพื้นที่อยู่ในความรับผิดชอบและงบประมาณมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดิน ดังนี้

1. สมรรถนะด้านสถานที่ (เขตพื้นที่รับผิดชอบ) มีผลต่อการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดินและเขตที่มีสมรรถนะด้านสถานที่สูงกว่า หรือมีเขตพื้นที่รับผิดชอบมากกว่า จะมีประสิทธิผลในการจัดเก็บภาษีมากกว่า

2. สมรรถนะด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้งบประมาณ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดิน ดังนี้

2.1 สมรรถนะด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้มีผลต่อการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดิน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสมรรถนะด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สูงกว่า จะมีประสิทธิผล ในการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดิน ได้มากกว่า

2.2 สมรรถนะด้านงบประมาณ มีความสำคัญต่อการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดิน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสมรรถนะด้านงบประมาณสูงกว่าจะมีประสิทธิผลต่อการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดินมากกว่า

3. สมรรถนะด้านสถานที่ จากการศึกษาพบว่าจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ของเขตต่างๆ 38 เขต กับประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดินแล้วปรากฏว่า

มีความสัมพันธ์กันถึง ร้อยละ 42 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ของเขตต่างๆ มีความสำคัญและมีผลต่อการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินเป็นอย่างมาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความร่วมมือจากประชาชนกับประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน พบว่า ผลการประเมินเกี่ยวกับความร่วมมือจากประชาชนมีผลต่อการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ส่วนผลการประเมินเกี่ยวกับความร่วมมือจากประชาชน โดยเจ้าหน้าที่ ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่มีความเห็นว่าความร่วมมือจากประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน

พรรัตน์ วงษ์ชัยสุวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารการจัดเก็บภาษีในภาคการเกษตร ที่สำนักงานสรรพากรอำเภอสามชุก ในปีงบประมาณ 2539-3540 ผลการศึกษาพบว่า การจัดเก็บภาษีในภาคการเกษตรมีปัญหา 2 ประการ คือ

1. การจัดเก็บภาษีให้ได้ผลตามเป้าหมายขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เสียภาษี จากการศึกษาพบว่า มีเกษตรกรในอำเภอสามชุกยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีในปี 2540 จำนวน 14 ราย มีเงินรายได้ รวม 12,090,000 ล้านบาท แต่จากข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอำเภอสามชุก พบว่า มีผู้ประกอบการประมาณแปดพันกว่าครัวเรือน และมีมูลค่าของสินค้าเกษตรที่ได้ขายในปี 2540 เป็นเงิน 385.14 ล้านบาท ซึ่งพบความแตกต่างจากจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีและจำนวนเงินได้ที่ต้องยื่นเสียภาษีเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาออกแบบสอบถามเกษตรกรถึงสาเหตุแห่งการไม่ยื่นแบบเสียภาษีได้ข้อสรุปว่า

1.1 อาชีพเกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน

1.2 มีต้นทุนค่าใช้จ่ายสูง

จากการที่เจ้าหน้าที่สรรพากรอำเภอสามชุกเข้าขยายฐานภาษีในภาคการเกษตร และได้มีการชี้แจงเกี่ยวกับข้อมูลกฎหมายให้เกษตรกรได้รับทราบแล้ว ซึ่งเงินภาษีอากรที่จะเสียขั้นต่ำจำนวนปีละ 300 บาท (จากฐานรายรับ 60,000 บาทต่อปี) คิดโดยเฉลี่ยแล้วเดือนละ 25 บาท เป็นจำนวนเงินที่เกษตรกร มีกำลังที่ชำระได้ ข้ออ้างเรื่องเงินได้ไม่แน่นอนและค่าใช้จ่ายสูง น่าจะไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริง ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตการไม่ยื่นแบบเสียภาษีว่าสาเหตุน่าจะมาจากการขาดจิตสำนึกของผู้เสียภาษีมากกว่า

2. การจัดเก็บภาษีให้ได้ผลขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ในปี 2538, 2539 เจ้าหน้าที่ไม่ได้มีการขยายฐานภาษีไปในภาคการเกษตรจะขยายฐานภาษีไปในภาคอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม ทำให้ภาคเกษตรไม่เข้าใจ ในเรื่องการเสียส่งผลกระทบต่อรายได้การจัดเก็บภาษี ในปี 2540 ได้มีการริเริ่มขยายฐานภาษีไปยังภาค

การเกษตรเนื่องจากประสบปัญหาในการจัดเก็บภาษีไม่ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า

2.1 เจ้าหน้าที่ขาดการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปโดยล่าช้า

2.2 ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เป็นการทำงานโดยไร้ทิศทางและจุดมุ่งหมาย เมื่อเกิดปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาที่

2.3 ขาดประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากในการประชาสัมพันธ์จะมุ่งเน้นในเชิงรับ คือ ให้ความรู้เป็นรายการในลักษณะสาระคดีไม่ชวนติดตาม และไม่สามารถสื่อสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้

ชะลอ ยศสมบัติ (2540 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารายได้ของท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 ผลการศึกษาพบว่ากรณีที่ท้องถิ่นจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินนั้น ควรที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างภาษี โดยการแก้ไขกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดินที่เจ้าของอาศัยอยู่เอง โรงเรือนที่ปิดว่างไว้ โรงเรือนของรัฐวิสาหกิจทุกประเภท การปรับปรุงการบริหารการจัดเก็บรายได้ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ การประชาสัมพันธ์และปรับปรุงเกี่ยวกับเครื่องมือในการจัดเก็บภาษีตลอดจนการรวมภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY